

Národní rada osob
se zdravotním postižením ČR, z. s.

Bariéry cestovního ruchu

Žamberk 18. 10. 2022

Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z.s. (NRZP ČR)

- NRZP ČR je uznávaným iniciativním a koordinačním orgánem pro obhajobu, prosazování a naplňování práv a zájmů osob se zdravotním postižením
- spolupracuje s orgány státní správy a samosprávy v ČR, mezinárodními organizacemi a institucemi
- NRZP ČR je největší zastupující organizací osob se zdravotním postižením v ČR

Osoby se zdravotním postižením

**V českém právním řádu neexistuje jednotná definice zdravotního postižení (ZP), ani osoby se zdravotním postižením (OZP).
Jednotlivé normy používají vlastní vymezení**

- Zákon č. 198/2009 Sb. (antidiskriminační zákon)
- Výklad § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti Status OZP a jeho prokazování
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- Zákon č. 561/2004 Sb., (školský zákon)
- Zákon č. 111/1998 Sb., (zákon o vysokých školách)
- Zákon 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu
- Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb

- **Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením**

Zdravotní postižení je pojem, který se vyvíjí a který je výsledkem vzájemného působení mezi osobami s postižením a bariérami v postojích a v prostředí, které brání jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti, na rovnoprávném základě s ostatními

Osoby se zdravotním postižením zahrnují osoby mající **dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení**, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními

- **Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením**

Opční protokol je dokument zaručující osobám se zdravotním postižením možnost podání stížnosti, pokud stát nedodrží závazky plynoucí z Úmluvy

Typologie zdravotního postižení/znevýhodnění

- **zrakové postižení**
 - **uživatel zraku**
 - jehož zraková vada stále umožňuje práci zrakem (a to i s textem), s běžnými formáty dokumentů, včetně vizuálních, úprava obrazu spočívá ve zvětšování nebo jiných změnách optického charakteru, není třeba využívat odečítače obrazovky
 - **uživatel hmatu/hlasu**
 - který pracuje buď s hmatově tištěnými dokumenty, nebo s odečítači obrazovky (v kombinaci s hmatovým displejem nebo hlasovým výstupem), a tedy vyžaduje editovatelný formát textového dokumentu, příp. dokument obsahově i formálně adaptovaný
- **sluchové postižení**
 - **uživatel mluveného jazyka**
 - se sluchovým postižením, který v interpersonální komunikaci preferuje mluvený jazyk (tzn. nejčastěji češtinu) v mluvené nebo psané podobě
 - **uživatel znakového jazyka**
 - se sluchovým postižením, který v interpersonální komunikaci preferuje znakový jazyk (tzn. nejčastěji český znakový jazyk)
- **pohybové postižení**
 - s postižením dolních končetin
 - s postižením horních končetin
- **porucha autistického spektra**
- **jiné ZP, znevýhodnění**
 - mentální postižení, osoby doprovázející dítě v kočárku, těhotné ženy...

Zrakové postižení

- Vyhláška MMR č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb
 - Přístupnost objektů občanské vybavenosti pro osoby se sníženou schopností orientace (nevidomé a slabozraké)
- hmatové dokumenty, haptické mapy
- Braillovo písmo vs. hlasové výstupy
- hlasové, akustické majáčky
- hapestetika - hmatové vnímání plastických výtvarných děl
- reliéfní grafika
 - David Linek-reliéfní grafik 775 371 351, e-mail: davidlinek@seznam.cz
- přístupnost památek portál www.sons/pamatky
 - Alena Hejčová
Metodické centrum odstraňování bariér SONS ČR, z.s.
tel: 775 438 112
email: hejcova@sons.cz
- SONS.cz - Legislativa a poradenství
- Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě - ČKAIT

Sluchové postižení

- **Zákon č. 384/2008 Sb.**, kterým se mění zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů a další související zákony
- zákon upravuje používání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob jako jejich dorozumívacích prostředků
- neslyšící a hluchoslepe osoby mají právo svobodně si zvolit z komunikačních systémů uvedených v tomto zákoně ten, který odpovídá jejich potřebám
- jejich volba musí být v maximální možné míře respektována tak, aby měly možnost rovnoprávného a účinného zapojení do všech oblastí života společnosti i při uplatňování jejich zákonných práv
- tlumočení do českého znakového jazyka
 - znakový jazyk umí a upřednostňuje před jinými formami komunikace jen malá část osob se sluchovým postižením
- přepis mluvené řeči - simultánní přepis
 - je doslovný přepis z náslechu v reálném čase
- Tichá linka, Transkript, Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, Česká unie neslyšících

Pohybové/tělesné postižení

- zpřístupnění prostředí odstraněním překážek, fyzických bariér
- vyhláška 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu
- kompenzační pomůcky pro mobilitu
- pomůcky denní potřeby
- pomůcky pro ovládání PC
- pomůcky pro sport a volný čas
- pomůcky pro úpravu prostředí
- pomůcky pro psaní, kreslení a malování
- pomůcky pro alternativní komunikaci
- pomůcky protetické a ortopedické

Porucha autistického spektra (PAS)

- Autismus (ve smyslu odlišného fungování mozku)
 - není na první pohled viditelný, projevuje se až nápadným chováním a nestandardními reakcemi
- celoživotní deficit sociálně-emočních a komunikačních dovedností
- zásady komunikace:
 - bezpečné prostředí
 - respektovat problematiku očního a fyzického u osoby s PAS
 - respektovat sociálně emoční projevy
 - pozorně naslouchat, projevit zájem
 - upřímná, věcná a srozumitelná komunikace, bez nadsázek a ironií
 - ověřit si porozumění obsahu textu či hovoru

Mentální postižení

- lidé s mentálním postižením jsou zpravidla velmi citliví a vnímaví, což může znamenat, že nekriticky přejímají názory druhých
- nevhodný způsob komunikace velmi snadno ovlivní člověka s mentálním postižením (manipulace)
- potřeba velké míry empatie, trpělivosti a respektu

EUROKLÍČ, EUROZÁMEK

mezinárodní projekt EUROKLÍČ už více než dvacet let efektivně pomáhá lidem nejen se sníženou schopností pohybu ve vyspělých evropských zemích

- EUROKLÍČ je speciálně upravený klíč, který je určen pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace (např. vozíčkáře), a to k otevření veřejně přístupných sociálních zařízení (WC), výtahů, schodišťových plošin a podobných zařízení
- Euroklíč je možné využít nejen v ČR, ale také (hlavně) v zahraničí - státech EU, kde je možnost využití podstatně vyšší
- EUROKLÍČ může zdarma získat každý držitel průkazu TP, ZTP a ZTP/P, diabetik, stomik, onkologický pacient a další osoby se ZP.
- Euroklíč si mohou zdarma dlouhodobě zapůjčit také osoby pečující o děti do tří let, a to na krajských pracovištích Sít' pro rodinu, z.s.
- EUROZÁMEK – osazení zdarma do objektů veřejné a státní správy
- aplikace Euroklíčenka
- <http://www.eurokeycz.com/>

Cestovní ruch jako volnočasová aktivita osob se zdravotním postižením

- ČSU 2019 – 13 % obyvatel se ZP
 - zdravotní postižení omezuje OZP v možnostech vykonávat své záliby a volnočasové aktivity
 - 30 % z nich také v navazování a udržování vztahů s druhými lidmi, blízkými a rodinou
 - 27 % osob pociťuje také omezení v zapojení se do společenských, kulturních či náboženských aktivit
-
- volnočasové aktivity představují atraktivní oblast, spojenou se zázemím a službami, které si účastník nebo skupina vybírá pro svou návštěvu, bez ohledu na zdravotní stav, či jiné znevýhodnění
 - přístupnost, informační zdroje a dostatek kvalitních informací jsou neodmyslitelnou součástí služeb
 - napomáhají jejich rozvoji a zkvalitňování, odstraňují nejistotu, nevědomost
 - osoby se ZP, jiným znevýhodněním, jsou do jisté míry ovlivněny druhem a stupněm postižení

Přístupný cestovní ruch & Informační systémy

- Hlavní příčiny nerovného přístupu k informacím:
 - nedostupnost informací pro osoby se specifickými potřebami, ZP
 - standardní informace o zařízeních a službách v cestovním ruchu slouží dobře většinové populaci; osoby se specifickými potřebami ale trpí nedostatkem informací pro volbu např. dovolené, jde zejména o informace o bezbariérovosti prostředí a služeb
 - nepřístupnost formátu/obsahu – informace nejsou zpřístupněny formou, způsoby a prostředky, které mohou pro příjem a zpracování informací využívat lidé se specifickými potřebami
 - nepřístupnost prostředí – informace (poskytovatelé informací) se nacházejí v architektonicky bariérových prostorách nebo prostorách, ve kterých se špatně orientuje ⇒ zájemce o informace se k nim nedostane, není schopen je získat bez pomoci druhých

Obsah a funkce přístupného informačního systému

- destinace
 - základní informace o destinaci, popis destinace, seznam zajímavostí
 - geografická poloha, orientační mapka destinace
 - přístupnost destinace, vhodnost místa pro osoby s omezením, možnost bezbariérového pohybu po destinaci
- dopravní dostupnost:
 - autem - popis cesty a časová dosažitelnost od významných sídel/bodů; čím větší vzdálenost od významnějších sídel, tím horší přístupnost
 - vlakem, autobusem - nejbližší zastávka, možnost vyhledat konkrétní spoje, přístupnost dopravní infrastruktury (nádraží, zastávky) a dopravních prostředků
 - taxislužba - kontakty, odkazy
 - možnost bezbariérové dopravy po destinaci

Ubytování a stravování

- přehled ubytovacích a stravovacích zařízení v destinaci
- informace o jednotlivých ubytovacích zařízeních v rozsahu:
 - charakteristika, popis zařízení, kapacita
 - geografické umístění ubytovacího zařízení (mapka)
 - dopravní dostupnost - popis cesty autem, dostupnost veřejnou dopravou (nejbližší zastávka, její přístupnost, popis cesty od zastávky k objektu - pěší dostupnost, dostupnost MHD, možnost zajištění přepravy do objektu např. z nádraží vozidlem ubytovacího zařízení, možnost vyhledat konkrétní spoje)
 - poskytované služby
 - přístupnost zařízení, vhodnost zařízení pro daný typ omezení
 - informace o cenách, možnost rezervace
 - kontakt, odkaz na vlastní webové stránky zařízení
- informace o jednotlivých stravovacích zařízeních v rozsahu:
 - charakteristika zařízení, geografické umístění
 - provozní doba, cenová úroveň
 - přístupnost zařízení
 - informace pro osoby se speciálními stravovacími potřebami (diabetici, celiaci, apod.)
 - kontakty a odkazy

Turistické cíle

- tipy na výlety - přehled turistických cílů a atrakcí v destinaci a jejím okolí (památky, muzea, kulturní zařízení, přírodní zajímavosti, turistické trasy, cyklotrasy, sportoviště, sportovní aktivity apod. - dle charakteru destinace), seznam akcí (informace o společenském, kulturním a sportovním dění)
- informace o jednotlivých turistických aktivitách a atrakcích v rozsahu:
 - základní charakteristika
 - geografické umístění
 - dopravní dostupnost - popis cesty autem, veřejnou dopravou (nejbližší zastávka, pěší/MHD dostupnost k aktivitě, odkaz na možnost vyhledání spojení, přístupnost infrastruktury a dopravních prostředků)
 - přístupnost aktivity/atrakce
 - kontakty a odkazy
- kalendář akcí v rozsahu:
 - popis akce
 - místo konání a jeho přístupnost
 - čas, cena
 - kontakt na pořadatele

Doplňující informace

- informace o doplňkových službách:
 - zdravotní služby - nejbližší nemocnice, zdravotní středisko, lékárna
 - asistenční služby - možnost zajištění odborného asistenta
 - půjčovny - dopravní prostředky, sportovní vybavení/prostředky, kompenzační pomůcky
 - turistická informační centra - kontakty, odkazy na další zdroje informací
 - nákupní možnosti
 - finanční služby - banky, umístění bankomatů, pošta

Kvalitní informační systém s údaji o přístupnosti je významným nástrojem k oslovení a přesvědčení potenciálních zájemců z řad osob s omezením

Zdroj: Athena na cestách - Přístupný cestovní ruch a informační systémy

BLIND FRIENDLY

- principy přístupného webu

- obsah musí být **vnímatelný** – informace a součásti uživatelských rozhraní musí být prezentovány tak, aby je uživatelé byli schopni vnímat všemi relevantními smysly - zrakem, sluchem a/nebo hmatem
- prvky v rozhraní musejí být **ovladatelné** – všechny součásti uživatelského rozhraní a všechny navigační prvky musí být ovladatelné
- obsah a ovládací prvky musejí být pochopitelné – informace o ovládání uživatelského rozhraní musí být **srozumitelné**
- obsah musí být natolik **robustní**, aby pracoval s dnešními i budoucími technologiemi, včetně kompenzačních pomůcek

<https://poslepu.cz/>
<http://blindfriendly.cz/>

Certifikovaný specialista na přístupnost webu (CPWA)
Přístupný web nejen pro zrakově postižené

Zajímavé odkazy

- Specifika pro handicapované klienty služeb cestovního ruchu (brožura 2006)
- „Jak dobýt hrad. Památky *takřka* bez bariér“ (publikace, 2.vydání 2009, 288 stran)
- Památky a zajímavosti v České republice pro zrakově postižené
- <https://www.vozejkmap.cz/>
 - bezbariérové přístupy, v mapě se dá dobře filtrovat např. ubytování, kultura, instituce..., mapování provádí CZEPA.cz
- <http://mapapristupnosti.cz/>
 - mj. pěkně definovaná kategorizace přístupnosti
- https://mapy.pardubice.eu/MyCity/bez_bariery
 - větší města mají obdobně zpracované jako Pardubice (např. Brno, Olomouc)
- <https://mapybezbarier.cz/cs>
- <https://www.helpnet.cz/bariery/bezbarierova-mista-v-cr>
- <https://www.presbariery.cz/cz/>
- Kudy z nudy – cestování bez bariér/místa dostupná pro vozíčkáře
- Památky bez bariér

Dotační programy v oblasti cestovního ruchu, sportu a volnočasových aktivit

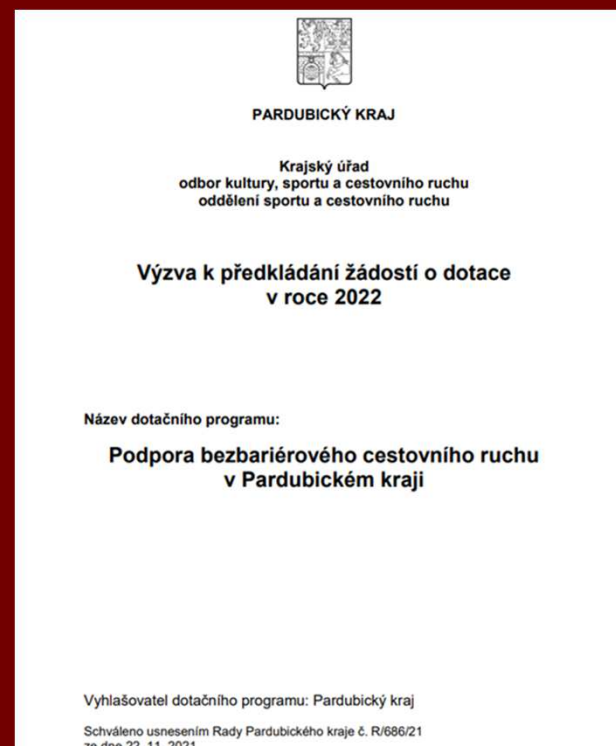
**Krajský úřad Pardubického kraje
odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
oddělení sportu a cestovního ruchu**

▪ **„Podpora bezbariérového cestovního ruchu v Pardubickém kraji“**

- **dotační titul pro rok 2022**
 - pilotní projekt KÚ PK

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ A CÍL DOTAČNÍHO PROGRAMU:

- program je zaměřen na dílčí podporu budování infrastruktury nezbytné a vhodné pro rozvoj bezbariérového cestovního ruchu (BBCR) na území Pardubického kraje (Pk)
- cílem programu je kvalitativní a kvantitativní rozvoj této infrastruktury CR na území Pk

Závěrem k zamyšlení

- handicap jako NEVÝHODA, ZTÍŽENÍ, ZNEVÝHODNĚNÍ vzniká až v okamžiku, kdy se člověk setká s bariérou
- není tedy vrozenou či získanou vlastností, ale okamžitým a dočasným stavem způsobeným kombinací určitých specifických potřeb jednotlivce a nevhodně řešeným prostředím, které tyto požadavky nesplňuje
- teprve bariéry způsobují handicap?

Děkuji za pozornost

Národní rada osob
se zdravotním postižením ČR, z. s.

Koordinátor a Poradna NRZP ČR pro Pardubický kraj

Sídlo: K Blahobytu 1763, 530 02 Pardubice

koordinátor:

Lenka Skokanová

mobil: 736 751 202

e-mail: pardubice@nrzp.cz

vedoucí poradny:

Mgr. Jitka Kratochvílová

mobil: 736 751 202

e-mail: poradnapardubice@nrzp.cz